

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE
10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034
Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201

KLASA: 322-02/21-01/57
URBROJ: 525-10/0533-22-1
Zagreb, 03. siječnja 2022.

**NACIONALNI PROGRAM KONTROLE SALMONELOZE
U RASPLODNIH JATA VRSTE *Gallus gallus*
U REPUBLICI HRVATSKOJ**

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTRICA POLJOPRIVREDE

Marija Vučković

Osnovni propisi kojima se propisuje kontrola salmonela u odraslih rasplodnih jata (rasplodna jata u proizvodnji) vrste *Gallus gallus*

- Zakon o veterinarstvu („Narodne novine”, broj 82/13, 148/13, 115/18, 52/21)
- Zakon o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima koje se provode sukladno propisima o hrani, hrani za životinje, o zdravlju i dobrobiti životinja, zdravlju bilja i sredstvima za zaštitu bilja („Narodne novine“, broj 52/2021)
- Zakon o hrani („Narodne novine“, broj 81/13, 14/14, 115/18)
- Zakon o higijeni hrane i mikrobiološkim kriterijima za hranu („Narodne novine“, broj 81/13, 115/18)
- Zakon o veterinarsko-medicinskim proizvodima („Narodne novine“, broj 84/08, 56/13, 94/13, 15/15, 32/19)
- Uredba (EZ) br. 2160/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. studenog 2003. godine o kontroli salmonele i drugih određenih zoonoza uzrokovanih hranom
- Uredba Komisije (EU) br. 200/2010 od 10. ožujka 2010. godine o provedbi Uredbe (EZ) br. 2160/2003 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu cilja Unije za smanjenje prevalencije serotipova salmonela u odraslih rasplodnih jata vrste *Gallus gallus*
- Uredba Komisije (EZ) br. 1177/2006 od 1. kolovoza 2006. godine o provedbi Uredbe (EZ) br. 2160/2003 Europskog parlamenta i Vijeća glede zahtjeva za korištenje posebnih metoda kontrole u okviru nacionalnih programa kontrole salmonele u peradi
- Provedbena odluka Komisije (EU) 2020/1729 od 17. studenoga 2020. o praćenju i izvješćivanju o otpornosti zoonotskih i komezozalnih bakterija na antimikrobna sredstva te o stavljanju izvan snage Provedbene odluke 2013/652/EU
- Pravilnik o prijavi bolesti životinja („Narodne novine“, broj 65/20)
- Pravilnik o tržišnim standardima za jaja („Narodne novine“, broj 65/21)
- Uredba (EZ) br. 1069/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. godine o utvrđivanju zdravstvenih pravila za nusproizvode životinjskog podrijetla i od njih dobivene proizvode koji nisu namijenjeni prehrani ljudi te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1774/2002 (Uredba o nusproizvodima životinjskog podrijetla)
- Uredba Komisije (EU) br. 142/2011 od 25. veljače 2011. godine o provedbi Uredbe (EZ) br. 1069/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zdravstvenih pravila za nusproizvode životinjskog podrijetla i od njih dobivene proizvode koji nisu namijenjeni prehrani ljudi i o provedbi Direktive Vijeća 97/78/EZ u pogledu određenih uzoraka i predmeta koji su oslobođeni veterinarskih pregleda na granici na temelju te Direktive
- Pravilnik o ovlašćivanju službenih i referentnih laboratorija u području provedbe veterinarske djelatnosti („Narodne novine“, broj 102/10)

1. Uvod

Nacionalni Program donesen je na temelju članka 12. stavka 1. i 4. Zakona o veterinarstvu („Narodne novine“, br. 82/13, 148/13, 115/18) i članka 7. stavka 1. podstavka 4. Zakona o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima koje se provode sukladno propisima o hrani, hrani za životinje, o zdravlju i dobrobiti životinja, zdravlju bilja i sredstvima za zaštitu bilja („Narodne novine“, broj 52/2021).

Dodatak I. - III. sastavni su dio ovoga Programa

2. Cilj Programa

Održati prevalenciju *Salmonella enteritidis*, *Salmonella typhimurium*, uključujući monofaznu *S. typhimurium* santigenom formulom 1,4,[5],12:i:-, *Salmonella hadar*, *Salmonella infantis* i *Salmonella virchow* u odraslim rasplodnim jatima vrste *Gallus gallus*, na gospodarstvima u zemlji, na razini od 1% ili manje.

3. Populacija životinja uključena u provedbu Programa

U provedbu Programa uključena su sva odrasla rasplodna jata vrste *Gallus gallus* s najmanje 250 kokoši u Republici Hrvatskoj. Ako se u Republici Hrvatskoj nalazi manje od 100 odraslih rasplodnih jata, pozitivno može ostati najviše jedno jato godišnje.

Jato označava svu perad istog zdravstvenog statusa koja se uzgaja u istoj nastambi ili u istom ograđenom prostoru i predstavlja jednu epidemiološku jedinicu; u slučaju peradi u zatvorenim nastambama, jato podrazumijeva sve ptice u istom zračnom prostoru.

4. Trajanje programa

Nacionalni Program kontrole salmoneloze u odraslih rasplodnih jata vrste *Gallus gallus* provodi se u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2022. godine.

5. Geografsko područje provedbe programa

Nacionalni Program provodi se na cijelom području Republike Hrvatske. Sva rasplodna jata s 250 kokoši i više moraju biti pretražena dostavljanjem službenih uzoraka u službeni laboratorij.

6. Nadležna tijela i organizacije uključene u provedbu Programa

Tijelo nadležno za provedbu ovoga Programa u skladu s člankom 3. Uredbe (EZ) br. 2160/2003 je Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane.

Nadzor i kontrolu provedbe Programa na terenu provode nadležni veterinarski inspektori Državnog inspektorata.

Uzimanje i dostavu uzoraka u laboratorij provode ovlašteni veterinari.

Liječenje pozitivnih jata provode ovlaštene veterinarske organizacije ili ovlaštena veterinarska služba u skladu s odredbama točke 9. ovoga Programa.

7. Laboratoriji

7.1. Nacionalni referentni laboratorij

- a) Nacionalni referentni laboratorij za salmonelu u peradi je Hrvatski veterinarski institut - Centar za peradarstvo, Heinzelova 55, Zagreb
- b) Nacionalni referentni laboratorij za antimikrobnu rezistenciju životinja je Hrvatski veterinarski institut Zagreb, Odjel za bakteriologiju i parazitologiju, Laboratorij za opću bakteriologiju i mikologiju, Savska cesta 143, Zagreb

7.2. Ostali službeni laboratoriji uključeni u provedbu ovoga Programa su:

- a) Hrvatski veterinarski institut Zagreb, Savska cesta 143, Zagreb;
- b) Hrvatski veterinarski institut, Veterinarski zavod Split, Poljička cesta 33, Split;
- c) Hrvatski veterinarski institut, Veterinarski zavod Križevci, Zakmardijeva 10, Križevci
- d) Hrvatski veterinarski institut, Veterinarski zavod Vinkovci, J. Kozarca 24, Vinkovci
- e) Hrvatski veterinarski institut, Veterinarski zavod Rijeka, Podmurvice 29, Rijeka

Laboratoriji uključeni u provedbu Programa moraju udovoljavati uvjetima propisanim Zakonom o veterinarstvu, odredbama članaka 11. i 12. Uredbe (EZ) br. 2160/2003 te odredbama Pravilnika o ovlašćivanju službenih i referentnih laboratorija u području provedbe veterinarske djelatnosti.

7.3. Laboratorijsko pretraživanje uzoraka

Priprema i laboratorijsko pretraživanje uzoraka provodi se na način opisan u točki 3. Priloga Uredbe (EU) br. 200/2010.

7.4. Rezultati pretraživanja

U skladu točkom 4. Priloga Uredbe (EU) br. 200/2010 rasplodno jato se smatra pozitivnim:

- ako se u jednom ili više uzoraka uzetih iz jata utvrdi prisutnost relevantne salmonele (različite od cjepnog soja), ili
- ako u okviru službenih kontrola nije potvrđena prisutnost propisanih serotipova *Samonella*, ali su utvrđena antimikrobna sredstva ili inhibitori rasta bakterija, a istodobno ne postoji odgovarajući dokaz o liječenju drugih bolesti.

8. Kontrole na razini primarne proizvodnje

8.1. Rutinska kontrola na razini primarne proizvodnje

Jaja za rasplod mogu biti stavljena u promet ili inkubirana samo ako potječu od jata koja su službeno slobodna od salmonela (*S. enteritidis*, *S. typhimurium*, *S. hadar*, *S. infantis* i *S. virchow*), odnosno ako posjednici jata imaju nalaz o zdravstvenom statusu jata, izdan od službenog laboratorija i ne stariji od 15 dana od dana uzorkovanja. Nalaz se izdaje na temelju službeno dostavljenog uzorka.

Sva jata, čiji su proizvodi namijenjeni javnoj potrošnji, moraju biti pretražena, dostavljanjem službenih uzoraka u službeni laboratorij.

Od peradi u uzgoju i za proizvodnju rasplodnih jaja vrste *Gallus gallus* uzorci se uzimaju:

Od jednodnevnih pilića:

- Uzorci se uzimaju u nastambi za uzgoj pri svakoj isporuci pilića. Za pretraživanje je potrebno uzeti transportne podloške i piliće te ih dostaviti u službeni laboratorij.

Tijekom 4. tjedna starosti:

- Uzorci navlaka za obuću ili fecesa uzimaju se u nastambi za uzgoj jedan put tijekom 4. tjedna starosti. Broj pojedinačnih i skupnih uzoraka koji se uzimaju ovisi o veličini jata.

Dva tjedna prije početka nesivosti ili preseljenja u nastambu za nesenje:

- Uzorci navlaka za obuću ili fecesa uzimaju se u nastambi za uzgoj jedan put u navedenom razdoblju. Broj pojedinačnih i skupnih uzoraka koji se uzimaju ovisi o veličini jata.

Tijekom nesivosti:

- Uzorci se uzimaju u nastambi za nesenje svaka dva tjedna. Vrsta uzorka koji se dostavlja na laboratorijsku pretragu ovisi o tipu držanja peradi (kavezno ili slobodno/podno držana jata).

U valionici:

- Od jata peradi čija se jaja koriste za proizvodnju jednodnevnih pilića uzorci se uzimaju svaka 3 tjedna sukladno Tablici 2. iz Dodatka I. ovoga Programa.
- Po rasplodnom jatu potrebno je prikupiti najmanje jedan uzorak. Uzorkovanje u valionici mora se provesti na dan valjenja kada su dostupni uzorci iz svih rasplodnih jata. Ukoliko to nije moguće, potrebno je dobiti valjanju garanciju posjednika da su uzorci prikupljeni iz svakog jata na način popisan u Tablici 1. Dodatka I. ovoga Programa.
- Ako se u valioniku nalazi više od 50 000 jaja podrijetlom od jednog rasplodnog jata, potrebno je uzeti dva uzorka.

Premještanje jednodnevne peradi iz valionice dozvoljeno je ukoliko ih prati negativan nalaz laboratorijske pretrage jata iz kojeg potječu jaja za valenje. Za premještanje jednodnevne peradi iz valionice nalaz vrijedi 30 dana od dana uzimanja uzoraka u jatu.

Mjesto uzimanja uzoraka, učestalost, količine i vrste uzoraka navedeni su u Dodatku I., Tablicama 1. i 2. ovoga Programa.

Napomena: Uzorkovanje rasplodnih jata iz kojih su jaja za valenje namijenjena stavljanju na tržište Europske unije mora biti provedeno na gospodarstvu.

8.2. Službene kontrole provedbe Programa na razini primarne proizvodnje

Službene kontrole provode se na gospodarstvu na način propisan točkom 2., podtočkom 2.1.2.2. Priloga Uredbe 200/2010.

Sukladno tome, službene kontrole potrebno je provesti:

- u roku od četiri tjedna nakon prelaska u fazu nesivosti ili preseljenja u nastambu zanesenje,
- pri kraju faze nesivosti, najranije osam tjedana prije završetka proizvodnog ciklusa,
- u bilo kojem trenutku tijekom proizvodnog ciklusa.

U provedbu službenih kontrola obavezno moraju biti uključena sva gospodarstva na kojima je u prethodnim ciklusima proizvodnje tijekom 2021. godine utvrđena relevantna *Salmonella*. Pri tome je u svrhu službene kontrole obavezno potrebno uzorkovati jato koje se nalazi u objektu u kojem je u prethodnom ciklusu tova utvrđena relevantna *Salmonella*.

Uzimanje uzoraka provodi se kao što je navedeno u Dodatku I. Tablica 1. i 2.

Uzorci uzeti u okviru službene kontrole na pretragu se **moraju dostaviti u Nacionalni referentni laboratorij iz točke 7.1. ovoga Programa. Pretraživanje uzorka u laboratoriju provodi se u skladu s odredbama točke 7. 3. ovoga Programa.**

8.3. Službene kontrole hrane za životinje na prisutnost bakterija iz roda *Salmonella* spp.

Kontrola hrane za životinje na prisutnost bakterija iz roda *Salmonella* spp. provodi se u skladu s godišnjim planom službenih kontrola.

9. Mjere koje se poduzimaju u slučaju sumnje / potvrđenog slučaja salmoneloze

9.1. Mjere koje se provode na rasplodnom jatu u slučaju sumnje na *S. enteritidis*, *S. typhimurium*, *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis*

Jato sumnjivo na zaraženje sa *S. enteritidis*, *S. typhimurium*, *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis* je:

- jato u kojem se laboratorijskom pretragom dostavljenih uzoraka, prikupljenih u valionici ili na uzorcima transportnih podložaka prikupljenih na gospodarstvu prilikom isporuke jednodnevnih pilića, utvrdi prisutnost relevantnih serotipova salmonela,
- jato u kojem se na temelju provedenog epidemiološkog istraživanja utvrdi povezanost sa slučajevima oboljenja ljudi sukladno odredbama iz članka 8., stavka 2. Poglavlja IV. Uredbe 2033/99, i

- u slučaju kada nadležni veterinarski inspektor posumnja u ispravnost rezultata laboratorijske pretrage, ili
- u bilo kojem drugom slučaju kada nadležno tijelo temeljem dostupnih podataka isto smatra primjerenim.

U svrhu isključivanja/potvrđivanja sumnje, nadležni veterinarski inspektor mora ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji narediti potvrdno uzorkovanje iz sumnjivog jata te njihovu žurnu dostavu u nacionalni referentni laboratorij.

Dodatni uzorak mora biti pretražen bakteriološki i serološki, a sastoji se od:

- Pet pari navlaka za obuću (svaki par predstavlja 20% površine objekta u kojem se uzorak uzima) ili uzoraka izmeta prikupljenih s odgovarajućeg broja mjesta u objektu u kojem se drže ptice. Broj pojedinačnih i skupnih uzoraka izmeta ovisi o veličini jata:

Broj peradi u jatu	Broj uzoraka izmeta koji je potrebno uzeti
250-349	200
350-449	220
450-799	250
800-999	260
1000 i više	300

- Krvi: 60 uzoraka,
- Brisova kloake: 300 brisova,
- Usmrćene ptice: 5 nasumično odabranih ptica po objektu, i
- Prašine iz nastambe u kojoj se drži perad: 100 grama po objektu (prašinu je potrebno prikupiti sa više mjesta u objektu na površini ne manjoj od 900cm², tj. 90x10 cm).

U slučaju sumnje na *S. Enteritidis*, *S. Typhimurium*, *S. Hadar*, *S. Virchow* ili *S. Infantis* u rasplodnom jatu nadležni veterinarski inspektor mora posjedniku životinja narediti provedbu sljedećih mjera:

- Zabranu premještanja peradi i jaja s gospodarstva, osim uz posebno odobrenje izdano od nadležnog veterinarskog inspektora,
- Zabranu valenja jaja podrijetlom od jata sumnjivih na salmonelozu
- Zabranu premještanja hrane za životinje s gospodarstva,
- Zabranu iznošenja gnoja s gospodarstva
- Odgovarajuće čišćenje, pranje i dezinfekciju prostorija, opreme i pribora na mjestima proizvodnje i skladištenja hrane za perad odgovarajućim dezinfekcijskim sredstvom,
- Čišćenje, pranje i dezinfekciju vozila odgovarajućim sredstvima.

Mjere ostaju na snazi sve dok se dodatnim laboratorijskim pretraživanjem ne isključi prisutnost serotipova *S. enteritidis*, *S. typhimurium*, *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. Infantis*.

Ako izvor infekcije nije potvrđen provodi se testiranje na antimikrobne tvari ili inhibitorni učinak na rast bakterija ili novo bakteriološko testiranje na prisutnost relevantnih serotipova salmonele u rasplodnom jatu.

Ako se u rasplodnom jatu sumnjivom na zaraženje salmonelom pojavi neka druga bolest, liječenje se mora provesti u skladu s odredbama članka 2. stavka 2) točke (c) Uredbe Komisije (EZ) br. 1177/2006.

9.2. Mjere koje se provode na rasplodnom jatu u kojem je laboratorijskim pretraživanjem potvrđeno prisustvo *S. enteritidis*, *S. typhimurium*, *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. Infantis*:

- svako jato u kojem se laboratorijskom pretragom dostavljenih, uzoraka prikupljenih na gospodarstvu, potvrdi prisutnost navedenih serotipova salmonela, (osim cijepnog soja) u jednom ili više uzoraka (feces, krvi, organa, prašina), ili
- ako u okviru službene kontrole ili sumnje na zaraženje, prisutnost serotipa relevantne salmonele nije potvrđena, ali se utvrde antimikrobna sredstva ili inhibitori rasta bakterija, a u isto vrijeme ne postoji relevantan dokaz o liječenju drugih bolesti.

9.2.1. Pozitivan nalaz na *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*

Ako se pretraživanjem potvrdi pozitivan nalaz na *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*, jato se smatra zaraženim te nadležni veterinarski inspektor mora posjedniku narediti provedbu slijedećih mjera:

Zabranu korištenja antimikrobnih sredstava u svrhu liječenja rasplodne peradi (jednodnevni pilići, perad u uzgoju i proizvodnji) oboljele od salmoneloze uzrokovane *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*.

Sva perad u pozitivnom jatu (jednodnevni pilići, perad u uzgoju i proizvodnji) mora biti uništena ili zaklana kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri smanjio rizik od daljnjeg širenja salmonele, i to:

- Jednodnevni pilići moraju biti uništeni.
- Perad u uzgoju i rasplodu, ovisno o dobi, mora biti uništena ili zaklana. Klanje životinja mora biti provedeno u skladu s posebnim propisima o higijeni hrane.
- Prilikom slanja pozitivnih jata na klanje ili uništavanje, moraju se poduzeti sve mjere kako bi se rizik od mogućeg širenja bolesti sveo na najmanju moguću mjeru.
- Zabranu stavljanja na tržište svježeg mesa peradi podrijetlom od pozitivnog jata. Svježe meso koje potječe od ove peradi može se staviti na tržište u svrhu prehrane ljudi ako isto udovoljava uvjetima određenim u posebnim propisima o higijeni hrane,
- Ukoliko nisu namijenjeni prehrani ljudi, svježe meso, jaja i proizvodi se moraju upotrijebiti ili uništiti u skladu s Uredbom (EZ) br. 1069/2009 i Uredbom (EU) br. 142/2011,

- Neinkubirana jaja podrijetlom od pozitivnog jata moraju se uništiti u skladu Uredbom (EZ) br. 1069/2009. Iznimno, neinkubirana jaja mogu se iskoristiti za prehranu ljudi ukoliko se, sukladno propisima o higijeni hrane, obrade na način kojim se može jamčiti uništavanje *S. enteritidis* i/ili *S. typhimurium*,
- Ako se rasplodna jaja podrijetlom od jata u kojima je potvrđena *S. enteritidis* ili *S. typhimurium* nalaze u valionici, ista se moraju uništiti u skladu s Uredbom (EZ) br. 1069/2009,
- Odgovarajuće čišćenje, pranje i dezinfekciju prostorija, aparata i pribora na mjestima proizvodnje i skladištenja hrane za perad,
- Pranje, čišćenje i dezinfekciju vozila odgovarajućim dezinfekcijskim sredstvima,
- Dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju zaraženih objekata za uzgoj i držanje peradi, stim da se po završetku dezinfekcije bakteriološki kontrolira njezina učinkovitost. Zabranjeno je uvođenje nove peradi u objekt do dobivanja negativnog rezultata kontrole učinkovitosti dezinfekcije,
- Uklanjanje i sanitarnu obradu gnoja na propisani način,
- Nadležni veterinarski inspektor mora provesti epidemiološko istraživanje u svrhu utvrđivanja izvora zaraze.

9.2.2. Pozitivan nalaz na *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis*

Ako se pretraživanjem potvrdi pozitivan nalaz na *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis*, jato se smatra zaraženim te nadležni veterinarski inspektor posjedniku naređuje provedbu sljedećih mjera:

- A)** za jednodnevne piliće, perad u uzgoju do 8. tjedana starosti i perad u proizvodnji starijoj od 47 tjedana:
- Zabranjeno je korištenje antimikrobnih sredstava u svrhu liječenja rasplodne peradi oboljele od salmoneloze uzrokovane *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis*,
 - Sva perad u pozitivnom jatu mora biti uništena ili zaklana kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri smanjio rizik od daljnjeg širenja salmonele,
 - Jednodnevni pilići moraju biti uništeni
 - Perad u uzgoju do 8. tjedna starosti, ovisno o dobi, mora biti uništena ili zaklana. Ako se perad uputi na klanje ili uništavanje moraju se poduzeti sve mjere kako bi se rizik mogućeg širenja bolesti sveo na najmanju moguću mjeru. Klanje životinja mora biti provedeno u skladu s posebnim propisima o higijeni hrane,
 - Zabranu stavljanja na tržište svježeg mesa peradi podrijetlom od pozitivnog jata. Svježe meso koje potječe od ove peradi može se staviti na tržište u svrhu prehrane ljudi ako isto udovoljava uvjetima određenim u posebnim propisima o higijeni hrane,
 - Ako nisu namijenjeni prehrani ljudi, proizvodi se moraju upotrijebiti ili uništiti u skladu s Uredbom (EZ) br. 1069/2009,

- Neinkubirana jaja podrijetlom od pozitivnog jata moraju se uništiti u skladu s Uredbom (EZ) br. 1069/2009. Iznimno, neinkubirana jaja mogu se iskoristiti za prehranu ljudi ukoliko se, sukladno propisima o higijeni hrane, obrade na način kojim se može jamčiti uništavanje *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis*,
- Ako se rasplodna jaja podrijetlom od jata u kojima je prisutna *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis* nalaze u valionici, moraju se uništiti u skladu s Uredbom (EZ) br.1069/2009,
- Odgovarajuće čišćenje, pranje i dezinfekciju prostorija, aparata i pribora na mjestima proizvodnje i skladištenja hrane za perad,
- Pranje, čišćenje i dezinfekciju vozila odgovarajućim dezinfekcijskim sredstvima,
- Dezinfekciju, dezinskciju i deratizaciju zaraženih objekata za uzgoj i držanje peradi, stim da se po završetku dezinfekcije bakteriološki kontrolira njezina učinkovitost. Zabranjeno je uvođenje nove peradi u objekt do dobivanja negativnog rezultata kontrole učinkovitosti dezinfekcije,
- Uklanjanje i sanitarnu obradu gnoja na propisani način,
- Nadležni veterinarski inspektor mora provesti epidemiološko istraživanje u svrhu utvrđivanja izvora zaraze.

B) za perad u uzgoju i proizvodnji starosti od 8. do 47. tjedana:

- Rasplodna perad starosti od 8. do 47. tjedna smatra se vrijednim genetskim materijalom te je u svrhu stvaranja jata slobodnih od salmonele dozvoljeno liječenje s antimikrobnim sredstvima na način propisan Uredbom Komisije (EZ) br. 1177/2006,
- Antimikrobna sredstva moraju se koristiti na temelju rezultata bakteriološke pretrage i antibiograma. Nad primjenom antimikrobnih sredstava nadležni veterinarski inspektor mora provoditi redoviti nadzor, a izvješća o provedenim nadzorima mora jednom mjesečno (do 15. u mjesecu za prethodni mjesec) dostaviti Upravi za veterinarstvo i sigurnost hrane,
- Liječenje oboljelog jata, a u skladu s rješenjem izdanim od nadležnog veterinarskog inspektora, provode ovlaštene veterinarske organizacije i ovlaštene veterinarske službe. Nakon provedenog liječenja potrebno je provesti kontrolu učinkovitosti provedene terapije na način da se dvokratno 7. i 14. dan od početka terapije od peradi uzmu kontrolni uzorci i dostave u laboratorij na analizu.

Kontrolni uzorak mora biti sačinjen od:

- 5 pari uzoraka navlaka za obuću (1 par = 1 skupni uzorak), i
- Uzoraka briseva kloake prikupljenih od 50 kokoši (bakteriološko pretraživanje). Ukoliko se u objektu drži manje od 50 kokoši potrebno je uzeti uzorak briseva kloake od svih jedinki, i
- Pet kokoši (žrtvovanih ili uginulih)/objektu pri čemu se laboratorijski moraju pretražiti svi organi.

Za vrijeme trajanja liječenja i do okončanja provedbe kontrole učinkovitosti liječenja:

- Zabranjeno je premještanje peradi i jaja s gospodarstva osim uz posebno odobrenje izdano od nadležnog veterinarskog inspektora,
- Zabranjeno je valenje jaja podrijetlom od zaraženog jata. Jaja snesena za vrijeme trajanja liječenja moraju se sakupiti i uništiti u skladu s Uredbom (EZ) br. 1069/2009,
- Zabranjeno je premještanje hrane za životinje s gospodarstva,
- Provedbu čišćenja i dezinfekcije, dezinskcije i deratizacije zaraženih objekata za uzgoj i držanje peradi, s tim da se po završetku dezinfekcije bakteriološki mora provesti kontrola njezine učinkovitosti,
- Provedbu čišćenja, pranja i dezinfekcije vozila odgovarajućim dezinfekcijskim sredstvima,
- Uklanjanje i sanitarnu obradu gnoja na propisani način,
- Nadležni veterinarski inspektor mora provesti epidemiološko istraživanje u svrhu utvrđivanja izvora zaraze.

9.3. Mjere koje se provode u rasplodnom jatu sumnjivom / pozitivnom na druge salmonele od značaja za javno zdravstvo

U slučaju sumnje/potvrđenog slučaja bilo koje druge salmonele od značaja za javno zdravstvo, osim *S. enteritidis*, *S. typhimurium*, *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis*:

- Zabranjeno je korištenje antimikrobnih sredstava u svrhu liječenja jata rasplodnih kokoši protiv istih,
- Nadležni veterinarski inspektor mora provesti epidemiološko istraživanje kako bi se utvrdio izvor zaraze s posebnim naglaskom na utvrđivanje provedbe biosigurnosnih mjera,
- Posjednik jata dužan je provoditi odgovarajuće biosigurnosne mjere na gospodarstvu kako bi mogućnost unosa infekcije sveo na najmanju moguću mjeru.

9.4. Liječenje rasplodnog jata sukladno odredbama članka 2. stavka 2. točke c) Uredbe Komisije (EZ) br. 1177/2006 o okviru nacionalnih programa kontrole salmonele u peradi

Nije dopušteno korištenje antimikrobnih sredstava u svrhu kontrole i liječenja salmoneloze peradi uzrokovane bakterijama roda *Salmonella* spp. u rasplodnim jatima.

Liječenje jata se mora provoditi u skladu s odredbama Uredbe Komisije (EZ) br. 1177/2006.

Liječenje jata mogu provoditi ovlaštene veterinarske organizacije ili ovlaštena veterinarska služba.

Za vrijeme trajanja liječenja i do okončanja provedbe kontrole učinkovitosti liječenja:

- Zabranjeno je premještanje peradi i jaja s gospodarstva osim uz posebno odobrenje izdano od nadležnog veterinarskog inspektora.

- Zabranjeno je valenje jaja podrijetlom od zaraženog jata. Jaja snesena za vrijeme trajanja liječenja moraju se sakupiti i uništiti u skladu s Uredbom (EZ) br. 1069/2009. Ukoliko se rasplodna jaja podrijetlom od jata u kojima je potvrđena *S. enteritidis*, *S. typhimurium*, *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis* nalaze u valionici, moraju se uništiti u skladu s Uredbom (EZ) br. 1069/2009.
- Zabranjeno je premještanje hrane za životinje s gospodarstva.
- Mora se provoditi čišćenje i dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju zaraženih objekata za uzgoj i držanje peradi, s tim da se po završetku dezinfekcije bakteriološki mora provesti kontrola njezine učinkovitosti.
- Mora se provoditi čišćenje, pranje i dezinfekcija vozila odgovarajućim dezinfekcijskim sredstvima.
- Mora se provoditi uklanjanje i sanitarna obrada gnoja na propisani način.

Svako liječenje jata mora biti zabilježeno u Evidenciju o liječenju životinja i karenciji.

9.5. Cijepljenje

Korištenje cjepiva protiv salmonele nije obvezno. Cijepljenje peradi kao profilaktička mjera kontrole salmoneloze mora se provoditi u skladu s odredbama Uredbe (EZ) br. 1177/2006.

Ako se koriste živa cjepiva protiv salmonele, proizvođač cjepiva mora osigurati odgovarajuću metodu za bakteriološko razlikovanje terenskih od cjepnih sojeva salmonele, a nositelj odobrenja za obavljanje djelatnosti prometa veterinarsko-medicinskih proizvoda u Republici Hrvatskoj dostupnost iste tijekom cijelog vremena primjene cjepiva.

U svrhu organizacije provedbe cijepljenja peradi posjednici su dužni ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji pravovremeno najaviti prispjeće peradi na gospodarstvo te dostaviti informaciju o shemi cijepljenja protiv salmoneloze koju će provesti u jatu.

Cijepljenje se provodi na svim pticama u jatu sukladno shemi cijepljenja iz upute proizvođača cjepiva.

Shema cijepljenja može se sastojati od:

- primjene inaktiviranog cjepiva protiv *S. enteritidis* i *S. typhimurium* apliciranog ne više od dva puta tijekom faze uzgoja jata,
- primjene atenuiranog cjepiva protiv *S. enteritidis* i/ili *S. enteritidis* i *S. typhimurium* apliciranog ne više od tri puta tijekom faze uzgoja jata,
- kombinirane primjene atenuiranog i inaktiviranog cjepiva protiv *S. enteritidis* i *S. typhimurium* apliciranih ukupno ne više od tri puta tijekom faze uzgoja jata.

Po provedenom cijepljenju ovlaštenu veterinar mora:

- Upisati cijepljenje u Evidenciju o liječenju životinja,

- Ukoliko Evidencija nije dostupna na gospodarstvu, upisati podatke o cijepljenju u službenu evidenciju koja se vodi na gospodarstvu,
- Uz unos podataka o cijepljenju, ovlaštenu veterinar dužan je posjedniku izdati potvrdu o provedenom cijepljenju.

Podaci o cijepljenju moraju sadržavati najmanje sljedeće informacije:

- naziv, vrstu i serijski broj cjepiva,
- broj cijepljenih ptica po vrsti peradi i starosti jata,
- broj utrošenih doza cjepiva,
- datum cijepljenja, i
- ime i prezime te potpis ovlaštenog veterinara odgovornog za provedbu mjere.

Ovlaštene veterinarske organizacije i veterinarske službe dužne su voditi evidenciju o svakom jatu peradi cijepljenome protiv salmoneloze na način određen u Dodatku III. ovoga Programa (*Excel tablica dostupna je na službenim web stranicama Ministarstva poljoprivrede, Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane*) te informaciju o istome dostavljati kao privitak mjesečnog računa o provedenim veterinarskim uslugama koje se financiraju iz državnog proračuna.

Ukoliko cijepljenje provode veterinarske službe, račun za utrošene doze mora pregledati nadležni veterinarski inspektor te o tome napisati zapisnik.

10. Financiranje

10.1. Perad koja nije cijepljena protiv salmoneloze

Troškovi uzorkovanja i dostave uzoraka u laboratorij propisane točkom 8.1. ovoga Programau cijelosti snosi posjednik životinja.

Troškovi laboratorijskog pretraživanja propisani točkom 8.1. ovoga Programa podmiruju se u cijelosti iz sredstava državnog proračuna.

10.2. Perad koja je cijepljena protiv salmoneloze

Troškovi uzorkovanja i dostave uzoraka u laboratorij propisane točkom 8.1. ovoga Programau cijelosti snosi posjednik životinja.

Troškovi laboratorijskog pretraživanja propisani točkom 8.1. ovoga Programa podmiruju se u cijelosti iz sredstava državnog proračuna.

Trošak pojedinačne doze cjepiva protiv salmoneloze iz točke 9.4. ovoga Programa **sufinancira se** iz državnog proračuna **do iznosa određenog cjenikom**. Svaku daljnju razliku cijene nastale između cijene sufinanciranja doze propisane cjenikom i tržišno formirane cijeneu cijelosti snosi posjednik

životinja.

Troškove rada ovlaštene veterinarske organizacije i veterinarske službe proizašle iz preventivnog cijepljenja peradi u cijelosti snosi posjednik životinja.

Troškove nabavke razlikovnog testa i laboratorijskog pretraživanja razlikovnim testom u cijelosti snosi posjednik životinja.

10.3. Uzorkovanje propisano točkom 8.2. ovoga Programa

Troškovi uzorkovanja, dostave uzoraka u laboratorij i laboratorijskog pretraživanja propisanih točkom 8.2. ovoga Programa podmiruju se u cijelosti iz sredstava državnog proračuna.

10.4. Mjere koje se provode na rasplodnom jatu u slučaju sumnje na *S. Enteritidis*, *S. typhimurium*, *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis*

Troškovi uzorkovanja, dostave uzoraka u laboratorij i laboratorijskog pretraživanja propisanih točkom 9.1. ovoga Programa podmiruju se u cijelosti iz sredstava državnog proračuna.

10.5. Mjere koje se provode na rasplodnom jatu u kojem je laboratorijskim prtraživanjem potvrđeno prisustvo *S. enteritidis*, *S. typhimurium*, *S. hadar*, *S. virchow* ili *S. infantis*

Troškove uništavanja, klanja i neškodljivog uklanjanja peradi i jaja nastale provedbom mjera propisanih u točkama 9.2.1. i 9.2.2. (A) ovoga Programa podmiruju se iz sredstava državnog proračuna u skladu s Zakonom o veterinarstvu.

Iznimno, troškove kontrole i zbrinjavanja preostale hrane za perad na gospodarstvu u cijelosti snosi posjednik.

10.6. Liječenje jata

Troškove liječenja nastale provedbom mjera propisanih ovim Programom u cijelosti snosi posjednik životinja.

11. Smjernice dobre proizvođačke prakse

Smjernice dobre proizvođačke prakse propisane su Zakonom o veterinarstvu, Zakonom o hrani te provedbenim propisima. Kontinuirana edukacija veterinaru, proizvođača i posjednika životinja provodi se putem Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane, Hrvatske veterinarske komore, Hrvatske gospodarske komore i savjetodavnih službi Ministarstva poljoprivrede. Smjernice se izrađuju u skladu s preporukama Europske komisije, Svjetske organizacije za zdravlje životinja (OIE) te najnovijim znanstvenim spoznajama.

Nosioci djelatnosti primarne proizvodnje i subjekti u poslovanju s hranom i hranom za životinje moraju osigurati:

- Provedbu odgovarajućih biosigurnosnih mjera na gospodarstvima, u objektima i tijekom transporta.
- Provedbu mjera za sprječavanje unošenja uzročnika bolesti.

- Zbrinjavanje biološkog otpada.
- Poštivanje dobrobiti životinja.

12. Izvješćivanje

12.1. Svi laboratoriji navedeni u točki 7. ovoga Programa dužni su:

- U najkraćem mogućem roku izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane i nadležnog veterinarskog inspektora o svakom pozitivnom nalazu.
- o svim negativnim nalazima izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane jednom mjesečno.
- Jednom mjesečno dostavljati podatke o pretraživanju svih uzoraka sukladno Tablici 3. iz Dodatka II. ovoga programa.
- Poštovati odredbe Pravilnika o prijavi bolesti životinja.

12.2. Nadležni veterinarski inspektor dužan je:

- U najkraćem mogućem roku izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane o poduzetim i provedenim mjerama propisanim ovim Programom.
- Dostavljati mjesečna zbirna izvješća o nadzoru provedbe ovoga Programa.

12.3. Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane

Na temelju zaprimljenih podataka Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane izrađuje mjesečna izvješća o pojavi i kretanju zaraznih bolesti na području Republike Hrvatske te godišnje Izvješće o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza u Republici Hrvatskoj. Izvješća se objavljuju na web stranici Ministarstva poljoprivrede, Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane (www.veterinarstvo.hr). Izmjene i dopune ovoga programa temeljit će se na podacima i rezultatima prikupljenim tijekom njegove provedbe.

DODATAK I.
SHEMA UZORKOVANJA
Tablica 1.

PERAD ZA UZGOJ I PROIZVODNJU RASPLODNIH JAJA (za vrstu – <i>Gallus gallus</i>)									
Kategorija / dob peradi	Mjesto uzimanja uzorka	Uzorak	Broj uzoraka (kom.) – određen prema veličini jata (kom.) Broj uzoraka					Učestalost uzorkovanja	NAPOMENA
			Veličina jata	Broj transportnih podložaka i pilića	Broj navlaka za obuću	Broj pojedinačnih uzoraka fecesa	Najmanji broj skupnih uzoraka		
Jednodnevni pilići	Nastamba za uzgoj	Transportni podlošci i purići		1 transportni podložak na svakih 500 isporučenih pilića (najviše 10 podložaka) i najmanje 1 pile na svakih 500 isporučenih pilića (najviše 60 pilića)				Po isporuci	Jednodnevni pilići su pilići starosti ne više od 72 sata nakon valenja.
4 tjedna starosti	Nastamba za uzgoj	Feces ili navlaka za obuću	250-349			200	2	1x	Skupni uzorak fecesa sačinjen je od određenog broja pojedinačnih uzoraka svježeg fecesa, od kojih je svaki pojedinačni uzorak težio najmanje 1 g, a koji su prikupljeni nasumično na različitim mjestima u nastambi za uzgoj peradi. Za analizu uzorci fecesa se mogu objediniti u najmanje dva skupna uzorka.
			350-449			220	2		
			450-799			250	2		
			800-999			260	2		
			1000 ili više			300	2		
Dva tjedna prije početka nesivosti ili premještanja u nastambe za nesenje		Navlake za obuću			5 pari navlaka za obuću		2	1x	Jednim parom navlaka za obuću obuhvaća se 20% površine objekta u kojem se drži perad. Navlake za obuću se za analizu mogu objediniti u dva skupna uzorka
Tijekom nesivosti	Nastamba za nesenje - slobodno / podno držana jata	Feces				5 pari navlaka za obuću	2	svaka 2 tjedna	Na pretragu se dostavljaju dva uzorka sastavljena od najmanje 150 g fecesa. Uzorci se mogu sastojati od samopomiješanih fecesa iz pokretnih traka za prikupljanje izmeta, strugača ili dubokih jama, ovisno o tipu nastambe.
	Nastamba za nesenje - jata držana u kavezima	Feces					2		

Tablica 2.

VALIONICA za vrstu - kokoš (<i>Gallus gallus</i>)					
Kategorija / dob peradi ili tip valionice	Mjesto uzimanja uzorka	Uzorak	Broj uzoraka	Učestalost uzorkovanja	NAPOMENA
Jata peradi čija se jaja koriste za proizvodnju jednodnevnih pilića	Valionica	Podlošci košara za valjenje	1 skupni uzorak iz najviše 5 valionika na 50000 jaja	Svaka 3 tjedna	Uzorak svakog rasplodnog jata sastoji se od najmanje jednog skupnog uzorka vidno uprljanih podložaka košara za valenje. Uzorak se nasumično uzima iz pet odvojenih košara za valenje ili mjesta u valioniku dok se ne dosegne površina od ukupno najmanje 1m ² . Ako se uložena jaja iz jednog rasplodnog jata nalaze u više valionika, jedan ovakav skupni uzorak uzima se iz svakog valionika.
		Ljuske razbijenih jaja	1 skupni uzorak težine 25g iz najviše 5 valionika		Ukoliko se u košarama za valenje ne upotrebljavaju podlošci, iz 25 odvojenih košara uzima se po 10 g ljuski razbijenih jaja koje zatim treba zdrobiti i pomiješati. Od 250 g početnog uzorka potrebno je zatim za pretragu izdvojiti 25 g poduzorka.
Napomena: Ukoliko se u valioniku nalazi više od 50 000 jaja podrijetlom od istog rasplodnog jata, potrebno je uzeti dva uzorka					

DODATAK II.

Tablica 3.

Izvjeshće o provedenom laboratorijskom pretraživanju uzoraka na salmoneloze peradi

Naziv službenog laboratorija: _____

Datum: _____

Razdoblje izvješćivanja: _____

Županija: _____

Naziv Programa: _____

Vrsta peradi: _____

Tip jata	Ukupan broj životinja	Ukupan broj jata u Programu	Ukupan broj životinja u Programu	Ukupan broj pretraženih jata (Pretraženo jato broji se samo jedan puta bez obzira na broj provedenih pretraga u razdoblju izvješćivanja)	Ukupan broj pozitivnih jata (Ukoliko je jato pretraženo u skladu s odredbama Programa više puta, pozitivan uzorak uzima se u obzir samo jedan puta (pozitivno jato broji se samo jedan put))	
					Serotipovi propisani Programom (Navedi broj pozitivnih jata na <i>S. enteritidis</i> ili <i>S.typhimurium</i>)	Ostali serotipovi (Navedi druge utvrđene serotipove salmonela osim onih koji su određeni Programom)
Rasplodna jata kokoši (<i>Gallus gallus</i>) - uzgoj						
Rasplodna jata kokoši (<i>Gallus gallus</i>) - proizvodnja						

DODATAK III.**Tablica 4. Evidencija o provedenom cijepljenju protiv salmoneloze peradi**

Županija	Naselje	JIBG	Ime i prezime posjednika	Raspodna perad (<i>Gallus gallus</i>)	Ukupan broj jata na gospodarstvu	Ukupan broj cijepljenih jata	Ukupan broj cijepljene peradi	Starost cijepljene peradi u tjednima	Naziv proizvođača cjeviva	Serijski broj cjeviva	Ukupan broj utrošenih doza	Datum 1. cijepljenja	Datum 2. cijepljenja	Datum 3. cijepljenja	Ovlašteni veterinar